

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput decimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

CAPUT DECIMUM.

I. *Fabulares omnes Dii, unus idemque sunt, nempe Moses.* II. *Exponitur quid sit Myobarbum Aufonii.* III. *Fabulares omnes Dea, una eademque Dea sunt, atque hæc Sephora est Moses uxor.* IV. *Fabularium quoque Dearum pleraque Mariam Moses sororem referunt.* V. *Uni, eidemque fabulari personæ insunt diversa significaciones; & alie quidem ΦΥΣΙΧΑ, alie ΨΥΧΑΙ.* VI. *Fabularis historia Græcorum bona pars ex Moses libris & doctrina, atque ipsis etiam verbis profluxit.* VII. *Geographica à Mose in Genesi obiter tradita, Scriptoris ac Scriptioris vetustatem indicant.*

I. **N**unc si recolligamus superiora, Mosem personatum quidem, & commentitiis nominibus ac gestis, pro gentium singularum captu, dissimulatum, & velut peregrinis indutum vestibus, sed agnoscendum tamen, si quis oculos adhibeat, & summis per totum fere orbem religionibus dignatum cernemus; Taauti quippe, & Adonidis, & Thammuz, & Marnæ personam gessisse apud Phœnices; Mercurii si-
ve Theuthi, Osiridis sive Bacchi, Apis, Mnevis, Serapidis, Ori, Anubis, Vulcani, & Typhonis apud Ægyptios; Zoroastris apud Persas; Mercurii rursum sive Theuthi apud Thraces, Germanos, Gallos, Britannos, Hispanos, & ipsos quoque fortasse Mexicanos; Apollinis, Panos, Priapi, Æsculapii, Promethei, Cecropis, Minois, Rhadamanthos, Æaci, Protei, Persei, Libripendis cælestis, Aristæi, Musæi, Orphei, Lini, Amphionis, Eumolpi, & Tiresiæ apud Græcos; Jani, Vertumni, Fauni, Silvani, Evandri, unius etiam ex Penatibus & Laribus apud Romanos; & Indis quoque præcipua religionis suæ dogmata & ritus subministrasse. Fidem his facit quod ab aliis jam pridem observatum est, multiplicem illam Deorum turbam, quam nobis obtrudit fabularis historia, unum eundemque esse Deum, pro variis effectis varia nomina sortitum. Legi velim eruditissimum Plutarchi librum De Iside & Osiride, in quo plurima habentur ad hoc argumentum apposita. Præclara vero est imprimis Macro-
bii dissertatio, omnes Deos ad Solem referri copiose demonstrans, Apollinem videlicet, Janum, Liberum, Martem, Mercurium, Æsculapium, Serapin, Adonin, Attinem, Osirin, Orum, Pana seu Inuum, Saturnum, Ammonem, & Jovem. Notabile præcipue illud affert Apollinis Clarii oraculum, quo supremum Deorum omnium Iao, Plutonem hyme appellari pronuntiat, Jovem ineunte vere, æstate Solem, autumno Iao. Cui & germanum istud depromit ex Orphicis:

εἰς ἑὸς, εἰς ἀδης, εἰς ἡλίου, εἰς διόνουσε.

Unus Iupiter, unus Pluto, unus Sol, unus Bacchus.

Quem verum ex oraculo Apollinis ita conceptum refert Julianus Imperator:

εἰς ἑὸς, εἰς ἀδης, εἰς ἡλίου ἔστι σάραπι.

Unus Juppiter, unus Pluto, unus Sol est Serapis.

quo probat Apostata eundem esse Solem & Jovem, additque Cyprios Sacerdotes

communem utrique aram statuere. Hoc quoque ex Orphicis representat Macrobius:

ἀγλαὴ ἑὸς, διόνουσε, πάτερ πάντι, πάτερ αἰὲς,

ἡλίου παρρημέτορ, πανάλοε, χρυσοφειγής.

Splendide Iuppiter, Bacche, pater maris, pater terre,

Sol omnium parens, vario ornatu insignis, aurea luce fulgens.

Idem ergo Juppiter, Dionysius, Neptunus, Pluto, & Sol. Eadem est Porphyrii sen-

tentia, docentis apud Eusebium Solem pro variis virtutibus Apollinem dici, & Her-

culum, & Æsculapium, & Dionysium, & Horum, & Plutonem, & Mercurium,

& Hermopanem, & Hermanubin. Quorum omnium significacionem parum videtur

perspexisse Eusebius, cum probare conatus est diversos fuisse. Alibi vero docet eum-

dem esse Solem, Osirin, Bacchum, & Sirium. Deinde Apollinis de se profert oracu-

lum, quo declarat se esse Solem, Horum, Osiridem, & Bacchum. Adde Æschyli,

Sophoclis, & Euripidis testimonia, quæ representat Clemens Alexandrinus, ut Jo-

vem omnia esse prober, unumque ab illis Deum statui. Adde & illud Diodori, unde

intelligas eundem credi ab aliquibus Osirin ac Serapin, ab aliis eundem ac Libe-

rum, à quibusdam eundem ac Plutonem, à nonnullis eundem ac Ammonem, ab

his eundem ac Jovem, ab illis eundem ac Pana. Adde & illa Iamblichi, & Procli,

quibus unus idemque est, Amun, Phtha, Vulcanus, Juppiter *μυλιγχοε*, & Osiris. Ad-

Fabulares omnes Dii, unus idemque sunt, nempe Moses.

Macrobi. Sar. libr. 1. cap. 17. & seq.

Macrobi. Sar. libr. 1. cap. 18.

Julian. Orat. in Solem.

Maer. libr. 1. Sar. cap. 23.

Euseb. Præp. Evang. libr. 3. cap. 11. & 13.

Euseb. Præp. Evang. libr. 1. cap. 9. & 15.

Clem. Alex. Strom. 1. Diodor. libr. 1.

Iambli. de my. iter.

de & illud Nonni, apud quem Bacchus Solem invocans, Herculem eum appellat, & Belum, & Ammonem, & Apin, & Saturnum, & Jovem, & Serapin, & Tempus, & Phaëthontem, & Mithram, & Apollinem, & Pæonem, & Æthera. Adde & illud Stephani, qui de Amathunte Cypri civitate differens ait, *ἐν ἧ ἀδωνίς ὄσεις ἐν μύθῳ, in qua Adonis Osiris colebatur*, quasi duplici nomine personam unam designans. Adde & illud Suidæ, qui scribit simulacrum quoddam communi Osiris & Adonidis nomine ab Alexandrinis fuisse cultum. Adde & illud Augustini, quo docet persuasum fuisse Ethnicis in uno Jove latere omnes Deos, quorum seriem subtextit. Idem alibi ex Varrone profert hos versus Valerii Sorani:

*Juppiter omnipotens, regum, rerumque, Deūmque
Progenitor, genitrixque Deūm, Deus unus, & omnes.*

Mart. Cap.
libr. 2.

Adde & illud Martiani Capellæ, qui ait sub diversis Phœbi, Lyæi, Serapidis, Osiris, Mithræ, Ditis, Typhonis, Attinis, Ammonis, & Adonidis nominibus, idem numen ab universo orbe coli. Adonidem quidem Apollinem ipsum esse discrete docet Proclus Lycius Hymno in Apollinem. Causam affert Clemens Alexandrinus in Patrænesi, cur Bacchus ab aliquibus Artis appelletur. Jovem vero Serapin esse tradit Eustathius, cum ait simulacrum Jovis Serapidis Sinope advehi curasse Ptolemæum Lagiden, quod cujus esset naturæ spectatores discernere non potuissent: ut vel inde capi posset argumentum Diis plerisque communem esse naturam Jovis. Rem aliter narrat Plutarchus, & simulacrum id Plutonis fuisse docet, nec alium hunc esse quam Serapin. De Sinopensi hoc Dite differens Tacitus tradit multos ex insignibus, quæ in ipso manifesta erant, conjectasse eum esse Æsculapium, quosdam Osirin, plerosque Jovem, plurimos Ditem patrem. Jovem quoque esse Æsculapium liquet ex Aristide, cui commemoratur *Ζεὺς ἀσκληπιός*: Eundem esse constat Pana ex Orphico Hymno, in quo Pan *verus Juppiter cornutus* appellatur. Probatur item esse Bacchum ex eodem Aristide: probatur & ex Pomponio Mela, qui Indicum montem Meron, Bacchi mysteriis celebrem, Jovi sacrum esse scribit; & ex Julio Firmico, & ex veteri Inscriptione, in qua Juppiter Sabazius appellatur; quod unum esse ex Bacchi cognominibus nemo nescit. Mercurium Faunum esse decernit Cedrenus, Anubin Apuleius, & Servius; unde & *κνωπέροισιν* eum pingebant Ægyptii, Luciano teste. Solem, Orum, & Priapum ab Ægyptiis eundem Deum haberi declarat Suidas & Codinus. Reperitur in Poëmatis antiquis, à Pithæco editis, carmen in laudem Solis, quod eum esse Liberum, & Cererem, & Jovem statuit, & mille nominibus gaudere. Jovem Orphica Dæmonem indigitant: Dæmon autem esse Apollo, ut dixi. Panem Saturnum esse pronuntiat Macrobius; Varro vero eisdem esse Deos Harpocratem, Serapidem, & Isidem; Taautem, & Astartem; Saturnum, & Opem; & Deos Samothracum. Saturnum esse Evandrum & Janum non absurde conjicit Vossius: esse Herculem colligitur ex Athenagora. Janum esse Vertumnum probare nititur Johannes Annus. Eundem & Anubin esse quidam opinati sunt, ut perhibet Plutarchus in libro De Iside & Osiride. Docuimus supra ex Auctore libelli de origine gentis Romanae, & ex Servio, eundem esse Pana, Inuum, Faunum, Ephialtem, Fatuum, Fa-tuellum, & Silvanum. Silvanus autem est Apollo & Aristæus, ut superius ostendi: idem & Mars, si Catonem audimus. Mars autem & Janus est, auctore Plutarcho & Servio. Est & Hercules secundum Pontificalem ritum, ut idem Servius affirmat. Martis simulacrum in Pantheo multorum Deorum imagines continebat, unde & templo nomen, juxta Dionem, Æsculapium, Pæonem, & Attinem unicum esse Deum asseverat Damascius apud Photium. Melicarthum, sive Melicertam, qui & Palæmon, & Portunus, esse Herculem notat Philo Byblius, Sanchoniathonis interpres. Liberum esse Apollinem, & Solem, certum est ex Arnobio, cujus verba hæc sunt: *Nam si verum est Solem eundem Liberum esse, eundemque Apollinem*; & ex Statio, cui dicitur, *lucidus Evan*; & ex Cornelio Severo, cum ait: *Liberum venire per celsa sidera celi*; & ex his Ovidii ad Bacchum: *Tu formosissimus alto Conspicieris celo*; potissimum vero ex Virgilio, cujus hoc est: *Labentem celo qui ducitis annum, Liber, & alma Ceres*. Quod petitem est ex scholis Ægyptiorum: eos enim sciscere ait Herodotus, Liberum & Cererem rebus his inferioribus præesse. Hæc quæ diximus propemodum omnia unica clausula comprehendit Hermesianax:

*πλάτων, ποσειδάων, θεμήτηρ, κόρη, ἑσπερς,
περίτων, ηὐροδς, πηδς, κὶ κνωπέροισιν,
ἑρμῆς ἢ ἠφαιστὸς τε κλυτὸς, πῆν, Ζεὺς τε, κὶ ἦρη,
ἀρτεμις, ἢ δὲ ἑκάργος ἀπόλλων, εἰς θεὸς ἔειπ
Pluto, Proserpina, Ceres, Venus, Amores,
Tristones, Nereus, Tethys, & Neptunus,*

Eustath. in
Dion. Perieg.

Plut. De Isid.
& Osir.
Tacit. Hist.
libr. 4, cap. 84.
Aristid. Orat.
in Æsculap.
Orph. Hymn.
in Pan.

Arist. Orat. in
Bacch.
Pomp. Mel.
libr. 1, cap. 7.
Jul. Firm. De
ere, prof. relig.
Inscr. Græc.
pag. 22.

Apul. Metam.
libr. 11.
Serv. in Virg.
Æn. 8.
Lucian. De Sa-
crif.
Suid. in *εὐλα-
μα*.

Codin. Ex-
cerpt. de Ori-
gin. Constan-
tinop.
Orph. Hymn.
in Dæmon.
Macrob. Sat.
libr. 1, cap. 22.
Varr. libr. 4, de
Ling. Lat.
Voss. de idolol.
libr. 1, cap. 24.
& 20. & de art.
Gramm. libr.
1, cap. 11.

Ann. Viterb.
ad Propert.
libr. 4, Eleg. 1.
Serv. in Virg.
Æneid. 6.
Cato De re
rust. cap. 83.
Plut. in Numa.
Serv. in Virg.
Æn. 7.

Dion. libr. 51.
Phot. Tmetem.
241.
Phil. Bybl.
apud Euf. Præp.
Evang. libr. 1.
Arnob. libr. 1.
Stat. Theb.
libr. 1.
Corn. Sev.
Æma.

Mercurius, & inclutus Fulcanus, Pan, Juppiter, & Juno, Diana, & longe operans Apollo, unus Deus est.

Simile est & illud Euphorionis:

Ζῆς ἔστιν αἰθήρ, Ζῆς ἔστι γῆ, Ζῆς δ' ἕκαστος,
Ζῆς τοὶ τὰ πάντα.

Juppiter est aether, Juppiter terra, Juppiter calum,
Juppiter est omnia.

Afferuntur & versus quidam ex minore Cratere Orphei, in quibus cum de Mercurio, Nymphis, Vulcano, Cerere, Neptuno, Marte, Venere, Baccho, Themide, Apolline, & Aesculapio commemorasset, subjicit tandem, ἐν ταῖς πάντεσσι. Merito itaque ait Seneca: Quaecunque voles Jovi nomina proprie aptabis, vim aliquam, effectumque celestium rerum continentia, & appellationes ejus possunt esse quot munera. Atque hinc Poëtae veteres Græci & Latini unicum esse Deum tam crebris effatis declararunt, quæ ab aliis studiose sunt collecta. Quod si Dii fabulares universi, unus idemque sunt; cum plerisque eorum Mosem esse vicerimus, sequitur fabulares omnes Deos, unum exhibere Mosem ἰσοεπίου, aliam enim significationem inesse physicam non negamus.

Senec. libr. 4.
De benef. cap. 7.

II. Addendum superioribus Epigramma Aufonii, quod recitavi supra; unde noscitur eundem esse Bacchum, Osirin, Phanacen, & Adonidem; eundemque Luca-niaci Pantheum appellari. Lemma Epigrammatis est ejusmodi: Myobarbum Liberi pa-

Exponitur
quid sit Myo-
barbum Au-
sonii.

Aufon. Epigr.
10.
Turn. Adv.
libr. 3, cap. 19.
Scal. in Aufon.
Hefych. in
Βαββίς.

tris, signo marmoreo in villa nostra omnium Deorum argumenta habentis. Jamdiu est cum viros ætatis suæ eruditissimos, Turnebum & Scaligerum, torfit vox illa Myobarbum. Ille factam putat à mure, in quo latet mysterii significatio, & barbo, quo in mysteriis Cereris legifera utebantur, ut est apud Hefychium. Hæc confutat Scaliger, & merito; nihil ipse affert idoneus: nam quod Bacchus pingi soleat cum cantharo oblon-

go, & infima parte angusto ac turbinato, cantharum illum dictum putat Myobarbum, voce hybrida, à similitudine & muris & barbæ quæ in conum definit. Pudet ineptiarum. Myobarbum dicitur ipsum ἀγάλμα, quo refertur & vox Pantheum. Ratio nominis, quod barbam prolixam in acutum desinentem gereret. Quemadmodum enim Parones naves, cum oblongæ sunt & acuminatæ, Myoparones dicuntur, à murium similitudine, qui utrimque sunt acuminati, & à rostro, & à cauda; unde μύοες dicitur, qui extrema parte subtilis & angustus est; ita à barba promissa & acuta, Myobarbum dictum est simulacrum Bacchi. Tali id fuisse barba colligo ex Macrobio: Hierapolitani, inquit, qui sunt gentis Assyriorum, omnes Solis effectus atque virtutes ad unius simulacri barbati speciem redigunt, eundemque Apollinem appellant. Hujus facies prolixa in acutum barba figurata est. Tum ita id depingit, ut Deorum prope omnium argumenta habeat, haud secus ac Myobarbum illud Aufonii. Hæc Apollinis effigies ea ipsa videtur esse, quam in templo Deæ Syriæ Hierapoli fuisse narrat Lucianus: utraque enim barbata est, utraque & vestibus induta. Atenim, inquit, Apollinem exhibet Macro-

Macr. libr. 1.
Sat. cap. 17.

bis, Bacchum Aufonius. Responsum præbet ex Aristotele Macrobius ipse, capituli sequentis initio: Aristoteles, inquit, Theologumena scripsit: Apollinem & Liberum patrem, unum eundemque Deum esse multis argumentis asserit. Et Liberum quidem suum Aufonius cum Osirin esse dicit, satis indicat Apollinem esse sive Solem. Liberum autem, perinde ut Apollinem, Veteres barbatum quandoque pingebant: καὶ τὸ πύθη, inquit Ulpianus, καὶ προσβύτιον, καὶ ἀνδρα γαστροῦσιν ἰστέον. Adstipulatur Macrobius, cum ait: Liberi patris simulacra, partim puerili ætate, partim juvenili fingunt; præterea barbata specie, senilique ore, uti Græci ejus quem Bassarea, item quem Brysea appellant, & ut in Campania Neapolitani celebrant, Hebona cognominantes. Atqui Liber & Apollo iidem erant ac Mercurius. Quare & Mercurius ἀλωποτήρων exhibebatur. Auctor Artemidorus. En tibi tres Deos, Liberum, Apollinem, & Mercurium, eandem barbam gerentes. Quo habitu cum fabricatum esset Myobarbum, tres illos utique representa-

Lucian. De
Dea Syr.

Ulpian. in
Orat. De-
mophil. 27 μί-
στis.

Macrob. Sat.
libr. 1, cap. 18.
Artem. libr. 1.
cap. 42.

bat. Scribit Lucianus, in Templo Hierapolitano Syriæ Deæ simulacrum aureum fuisse, formam propriam aut nomen haudquaquam habens, at aliorum omnium Deorum species gerens, quod alii ad Dionysium, nonnulli ad Deucalionem, quidam ad Semiramidem referunt. Videtur itaque Bacchi Aufoniani effigies, Deorum omnium argumenta habens, ad Hierapolitanas illas imagines, Deorum quoque omnium insignia habentes, fuisse expressa, & barbam prolixam acutamque gestasse: unde manifesta origo vocis Myobarbum: origo vero nominis Pantheum, ex insignibus Deorum omnium, quæ inerant Myobarbo. Sic magnificentum illud templum, quod Romæ Agrippa condidit, Pantheon appellatum fuisse conjectat Dio, ὅτι πολλῶν θεῶν εἰκόνας ἐν τοῖς ἀγάλμασι, τὰ τε τῶ ἀρούς, καὶ τὰ τῶ ἀφροδίτης ἔδεικνυ. Quia plurimorum Deorum imagines in simulacris Martis & Veneris continebat.

Lucian. de Dea
Syr.

Dio libr. 17.

III. Quanta autem patellariorum Deorum & Heroum soboles ex Mose propa- Fabulares
P iij

omnes Dea. una eademque Dea sunt; atque haec Sēphora est, Moſis uxor. Cicer. libr. 3. de nat. Deor. Gen. 46. 31. Sanchon. apud Euf. Præp. Ev. libr. 2. cap. 10.

gata est; tantam Dearum focturam Sēphora ipsius uxor dedit. Nam primum Aſtarte ipſa est, quam Cicero Adonidi nupſiſſe ait; ſiquidem Moſes est Adonis. Sunt autem alia pleraque quæ idem perſuadeant. Aſtarte nomen habet ab עשתרת. quod grecos Ionat, ut pote uxor Moſis, viri pecuaria rei dediti, de genere Iſraëlitarum, qui erant Viri paſtores ovium, curamque habebant alendorum gregum. Taurinum caput & corniculatum geſtare Aſtarten narrat Sanchoniathon: qua figura Iſis Ægyptiis, Io Græcis exhibebatur, ut cornuti Moſis uxor eſſe ſignificaretur. Narrat & terram peragraſe, quemadmodum Io poſt multos errores in Ægyptum perveniſſe fabulantur: quod Moſi Ægyptum repetenti Sēphora comes per aliquod itineris ſpatium adhaſerit. Ergo Sēphora Aſtarte eſt. Aſtarten autem, ſive Deam Syriam, ipſam eſſe Cybelen Deam matrem, ex Luciano, Apuleio, Damafcio, aliſque, ex Veteribus Nummis ac Inſcriptionibus probarunt jam Seldenus & Grotius: quod Scaliger in Notis ad Fragmenta ignorafſe deprehenditur. Idem vero aliunde nos præterea arguimus. Attinem urgente & ſtimulante Cybele ſeipſum eviraſſe Fabulatores tradunt: hoc ipſum de Aſtronoë & Eſmuno ſive Æſculapio ſcribit Damafcius, qui & hoc amplius addit, juvenis caſum miſeratam Deam vim ei genitalem reſtituiſſe. Æſculapium autem eſſe Moſem demonſtravimus. Eundem eſſe Attinem indicant fiſtula & virga, quibus ornati cum diſcimus ex Macrobio: utrumque enim inſigne paſtoris eſt, qualis fuit Moſes; hoc præterea patrandorum prodigiorum instrumentum. Atqui ad Sēphoræ factum pertinent iſta, cum ad virum ab interitu vindicandum, *Tulis acutiſſimam petram, & circumcidit præputium ſili ſui.* Porro Cybele eadem eſt quæ Rhea, & Veſta, & Ops, & Pales, & Tellus: eadem etiam quæ Pandora, Diodoro teſte: eadem etiam quæ Ceres; unde εὐμήνη, quaſi γῆ μήνη dici credita eſt. Igitur παραφοβέεε utraque pingebatur; utraque Terra dicebatur & habebatur, teſte Codino in Parecholis; iſdem myſteris utraque placabatur, teſte Clemente Alexandrino in Paræneſi; & plauftra Cereris eadem quæ Cybeles, juxta Servium. Diſſertationem quamdam Porphyrii repræſentat Eufebius, qua docetur unum eſſe atque idem, Veſtam, Rheam, Cererem, Themidem, Priapum, Proſerpinam, Bacchum, Actin, Adonin, Silenum, Bacchas, & Satyros. Pronuntiat inſuper Macrobius unam eſſe Deam, Maiam, Bonam Deam, Faunam, Opem, Fatuam, Proſerpinam, & Medeam. Cæterum Veſta dicta eſt βουλάη à Dinarcho apud Harpocratonem; propter prudentiam Moſis, & leges ab eo latas; quaſi hæc Sēphoræ cum ipſo communia ſint. Narrat Albricus pingi ſolitam fuiſſe Veſtam, infantem gremio foventem: fortaſſe propter adminiſtratum ab ea filii circumſionem. Eſt apud Ptolemæum in Tetrabiblo, Venerem à Syris ut Matrem Deum coli, & variis affici nominibus. Eamdem credi Libitinam à peritiſſimis Romanorum perhibet Plutarchus in Numa. Venus autem eſt Aſtarte, ut ſcribunt ex Sanchoniathone Philo Byblius, & Cicero, & Procopius Gazæus. Non autem ſub Veneris illius mollis & voluptaria, ſed bellatrix & victrix habitu colebatur: ἡγήτωρ Græci appellabant, hoc eſt *Hæſtatem*. Talis à Spartanis pingebatur, atque ea erat Venus Victrix Romæ celebrata, crebris Inſcriptionibus nobilitata, qua Cæſar & annuli ſigno & bellica teſſera utebatur. Ea quoque erat Andraſte, ſive Adraſte, ſive Aſtarte, memorata Dioni, & pro Victoria à Britannis culta. Scribit Macrobius Veneris ſignum fuiſſe Cypri, barbatur quidem, ſed veſte muliebri, cum ſceptro, ac ſtatura virili, eamque ab illis marem & feminam eſſe credi, & ab Ariſtophane ἀπέδου appellari, & legi debere apud Virgilium; *Diſcedo, ac ducente Deo*; non, ut vulgo, *Dea*: cum & apud Calvum legendum eſſe affirmet Acterianus, *Pollenemque Deum Venerem*, non, *Deam*. Veterem auctorem qui de Amathunte ſcripſerat, dixiſſe refert Heſychius, *πρωϊαν ἀνδρα τὴν ἑὸν ἐγκύματα ἐν κίβρω*. *Deam viri barbati figura exhiberi in Cyprio*. Idem habet & Servius. Statuam Veneris deſcribens Codinus Curopalates in Parecholis, pectinem eam geſtare ait, barbatur eſſe, utriuſque ſexus instrumenta habere, ut pote rerum omnium generationis præſidem, ſuperiori parte maſculam, inferiori feminam eſſe, & equo inſidere. Meminerimus interim parem ſexus ambiguitatem Moſi eſſe tributam. Cæterum quid aliud eſſe dicas Venerem armaturam, quam Minervam? Quamobrem Deam Syriam Minervæ ſive Veneris Victrix habitu exhibent Nummi veteres quidam. Minervam autem Lunæ effigiem eſſe vult Eufebius. Hinc ut Luna *Siderum regina* dicitur Horatio, ſic Minerva Belifama in Inſcriptione veteri, hoc eſt, *Domina cali*, בעלת שמים, juxta veriſſimam Seldeni conjecturam: hinc βαλάνου vocat Philo Byblius, quam & δῶνλω appellat, hoc eſt Venerem: hinc Lucianus, aliique complures, Aſtarten, quam Minervam eſſe dixi, Lunam eſſe decernunt: hinc cæli filiam eſſe ait Sanchoniathon: hinc quoque nomen ejus ab aſtris derivatum Procopius Gazæus & Suidas, exoticarum linguarum imperiti crediderunt. Quorum uterque Luciferum, aſtrum eſſe Aſtartes innuit, quod Ve-

Seld. de Diſ. Syr. Syn. 2. cap. 2. Grot. in libr. Judic. Damafc. apud Phot. Tom. 242.

Macrob. Sat. libr. 1. cap. 21. Exod. 4. 25.

Diod. libr. 3.

Serv. in Georg. 2. Euf. Præp. libr. 3. cap. 11. Macr. Sat. libr. 1. cap. 12. Serv. in Georg. 2. Harpocr. in βουλάη. Albric. De Deor. imag. Ptolem. Tetrab. libr. 2.

Phil. Bybl. apud Euf. Præp. l. 1. Cicer. libr. 3. de nat. Deor. Procop. in libr. 1. Reg. cap. 7. Inſcript. Græc. p. 59. 60. Xiphil. in Nerone. Macr. Sat. libr. 1. cap. 8.

Heſych. in Αεφδου. Serv. in Æn. 2.

Euf. Præp. Ev. libr. 1. Horat. Carm. Sac. Inſcript. Græc. p. 1067. Seld. De Diſ. Syr. Syn. 2. cap. 2. Phil. Bybl. apud

neris fit, quæ Astarte est. Eandem etymologiam Astartes ab Astris probasse videntur
 ii, qui in Orphicis Hymnis & apud Herodianum pro ἀστέρην perperam scripserunt
 ἀσπάρην, & ἀσπάρην, cum origo vocis petenda esset ex אַשְׁתָּרֶת. Affert istud ex Læ-
 vino Macrobius: Venerem igitur almam adorans, sive femina, sive mas est, ita uti alma
 Noctiluca est. Tum subjungit eandem esse Lunam, juxta Philochorum in Arthide, &
 ei sacrificium facere viros cum veste muliebri, mulieres cum virili, quod eadem mas
 æstimetur & femina. Venus ista Noctiluca, eadem est quæ Venus Noctuvigila appel-
 latur in Curculione Plautina. Alilat Arabibus dici, Assyriis Mylittam, discimus ex
 Herodoto. Nempe eadem esse videtur quam in Alcorano dictam videmus *Allat*, &
 quæ illic una è Dei filiabus esse narratur. *Allat* Deam sonat, & est femininum nominis
Alla, quod Deum sonat. Dea hujus idolum, quod ab Arabibus colebatur, Muhammedi
 jussu obtritum esse scripsit Abulfeda, ut docet nos Pocockius, Arabica literatura,
 ad ipsorum etiam Arabum invidiam, facile princeps. Sexum utrumque Lunæ affin-
 git ἡσθηνοειδής illa Orphei Initia: & apud Carrenos Lunus Deus colebatur, ut
 discimus ex Spartiano. Huc confert Lunæ cultus ad Arabes & Saracenos propaga-
 tus, ab his ad Turcas, qui & Lunæ corniculatæ effigiem, velut sacrum quoddam in-
 signe præferunt. Hanc enim religionem à Syris & Phœnicibus, Astartes, quæ Luna
 est, cultoribus acceperunt. Itaque ad Lunæ motus tempora metantur annua, &
 menstrua, atque etiam diurna, siquidem apud illos dies mensis cujusque ineunt à pri-
 ma Lunæ visione. Quapropter & auspiciari diem civilem solent ab occasu Solis. Tra-
 dit id Alfraganus in Elementis Astronomicis. Eandem etiam γαλαρ, vel κούραρ ap-
 pellabant; utroque enim modo scriptum habetur in Saracenicis à Sylburgio editis, hoc
 autem *magnam* sonat. Isto nomine proprie appellatur Venus, sed illic cum Luna con-
 funditur, ut alii jam observarunt. Hinc Muhammedani ad primam Lunæ φάση vo-
 ciferentur: *Allah cobar*, quod idem est ac *Deus magnus*. Legantur super his erudite Pococ-
 kii Notæ in Abulfaragium. Cæterum ex uno Lunæ sidere Deas extitisse Mimervam,
 Dianam, Hecaten, Parcas, Cererem, & Proserpinam, apud Eusebium Porphyrius
 assererat. Sic etiam de Cappadocum Dea discit Plutarchus in Sylla, ut appareat
 eandem existimasse Lunam, Minervam, & Enyo. Ita hæc omnia Astarte fuerit, quæ
 Luna est. Hanc Cererem esse probamus etiam aliunde: Lunam quippe Dianam esse
 notum est. Ut autem Diana πολύμυτος fuit Ephesi, quemadmodum legitur apud
 Minutium Felicem & Hieronymum; ita Cererem Mammofam Lucretius appellavit.
 Astarte quoque Juno est, sive Lucina: nam Plutarchus & Appianus, Astartem à
 nonnullis Venerem, Junonem ab aliis haberi sciscunt: vere, nam Junonem Pœni
 Phœnicibus oriundi devotissimo cultu prosequerantur, atque inde Sarrana Juno, &
 Carthago Junonia à C. Graccho dicta & in Junonis tutela esse credita est. Itaque
 Augustinus Junonem sine dubitatione à Pœnis Astartem vocari ait. Horatius in Car-
 mine sæculari Deam eandem Ithyiam seu Lucinam nuncupari significat, & Geni-
 talem. Ithyia autem Juno est, Genitalis Venus. Quamobrem Syria Dea, quæ Juno
 erat, Dearum omnium formas continebat: aliquid enim simile habuisse, & Veneris,
 & Lunæ, & Rheæ, & Dianæ, & Nemesis, & Parcarum, auctor est Lucianus. Auctor
 quoque Plutarchus apud Eusebium, Junonem eandem ac Latonam esse creditam.
 Atergatidem etiam, quæ Dea Syria erat, eandem fuisse ac Rheam Cornutus affir-
 mat. Refert Herodianus fuisse Carthagine signum Urania, & Phœnicia illuc à Didone
 illatum, quam Afri Cœlestem, Phœnices Astroarchen appellant, & Lunam esse vo-
 lunt. Urania illa, sive Cœlestis, Tertulliano, Augustino, aliisque Christianis & Eth-
 nicis memorata, & Invidiæ Cœlestis in veteri Inscriptione dicta, Venus est; unde &
 Veneris appellationem derivatam arbitror: nam nominandi casu *Veneris* olim diceba-
 tur: ut *carnis*, Livio Andronico; *enjat*, Accio, & Plauto; *concordis*, Cæcilio; *discor-*
dis, Pomponio; *præcoquis*, & *pedis*, Nævio; *vulturis*, Ennio; *Ferentinatis*, Titinnio;
fortis, Opis, *Polluces*, *Sarsinatis*, Plauto; *cohoris*, Polybio; *Ditis*, Petronio; *frondis*.
 Sereno Sammonico & Servio; *assis*, Acroni; & sexcenta ejusmodi. Ex *Veneris* dictio-
 ne *συντίμος*, *Venus*, factum est, ut *euro*, *cujas*, *concoris*, *discoris*, *præcox*, *pes*, *vultur*,
Ferentinis, *sors*, *Ops*, *Pollux*, *Sarsinas*, *cohoris*, *Dis*, *frons*, *as*. Vocabulum autem, *Ve-*
neris, fit ab *εὐγενίς*, transpositis literis. *Οὐγενίς* vero dicta est eo sensu quo Cœli fi-
 lia à Sanchoniathone; & Belifama in Inscriptione antiqua, hoc est, Domina cœli; &
 Regina cœli à Jeremia. Urania ergo sive Cœlestis, Venus est: quo fit ut utraque *Ve-*
neris & Cœlestis appellatio conjunctim ipsi in Marmoribus antiquis tribuatur, &
 ut ambigui sexus fuisse Carthaginensis illa Dea, itidem ut Venus, credita sit: id quod
 ostendit veteris Evocationis formula apud Macrobius: *Si Deus, si Dea est, cui popu-*
lus, civitasque Carthaginensis est in tutela. Quin & Europam esse Astartem colligi po-
 test ex Luciani verbis, cum ait esse quoddam Phœnicia templum à Sidoniis celebra-

Orph. Hymn.
 in Lun.
 Herod. lib. 5.
 Macrob. Sat.
 libr. 3, cap. 8.

Plaut. Curc.
 Act. 1, sc. 3.
 Herod. lib. 5, c. 13.
 & lib. 3, c. 8.
 Alcor. Surato
 to'l Noim.
 Pocock. in
 Abulfar. de
 morib. Arab.
 Orph. Hymn.
 in Lunam.
 Spart. in Ca-
 rac.

Euseb. Præp.
 Evang. lib. 3,
 cap. 11.

Hier. Proem.
 Comm. in Ep.
 ad Sphef.
 Lucret. lib. 4.
 Plut. in Cræso.
 Appian. in Pat-
 thic.
 Plutarch. in
 Gracch.
 August. lib. 7.
 Quæst. cap. 16.

Lucian. De
 Dea Syr.
 Euseb. Præp.
 lib. 3, Proem.
 & cap. 1.
 Herod. lib. 5.

Inscript. Græc.
 pag. 59.

Liv. Odyss.
 Acc. Teleph.
 Plaut. Curc.
 Act. 3, sc. 1.
 Cæcil. Cratin.
 Pompon. Sa-
 tur.

Næv. apud
 Nonium.
 Ennius Annal.
 Titinn. Plaltria.
 Plaut. Cas. Act.
 1, sc. 6, & Barch.
 Act. 4, sc. 8.
 Most. Act. 3,
 sc. 2.
 Polyb. lib. 11.
 Petr. cap. 80.
 Ser. Samm.

cap. 13. & 17.
Serv. in Georg.
2.
Acron in Ho-
rat. Art.
Sanch. apud
Eul. Præp. l. 1.
Inscr. Grut.
pag. 82. 1067.
Jerem. 7. 18.
Inscr. pt. Grut.
pag. 19.
Macrob. Sat.
lib. 1. cap. 9.
Lucian. De
Dea Syr.
Sanch. apud
Eul. Præp. Ev.
lib. 1. cap. 10.
Plut. De Isid.
& Osir.
Athenag. Erot.
lib. 6.
Apul. Metam.
lib. 11.
Plut. De Isid. &
Osir.
Inscript. Grut.
pag. 8.
Callim. Hymn.
in Dian.
Dio. lib. 51. 59.
Eul. Præp. lib.
3. cap. 11.
Herod. lib. 2.
cap. 19. & 176.
Tertull. Apol.
cap. 16.
Ovid. Met. 9.
Varr. lib. 4. de
ling. Lat.
Isidor. Orig.
lib. 8. cap. 11.
Plut. De Isid.
& Osir.
Diod. l. 1. & 5.
Adolph. O. co
Inscr. Hispan.
Pign. in Expos.
Mense Inac.
Ovid. l. 1. Fast.
Varr. apud.
Gell. l. 13. c. 21.
Varr. lib. 1. de
vit. Pop. Rom.
apud Nonium.

tum; Astarte, ut ipsi dicunt, consecratum; Europæ, ut Sacerdotes. Fere præterea convenit Europæ à tauro raptæ, id quod de Astarte tradidit Sanchoniathon, taurinum ipsam gestare caput, atque eo habitu variis per orbem erroribus esse actam. Quod & Ioni, quæ Isis est, convenit, ut dixi. Isidem autem omnia esse testatur Capuana vetus Inscriptio: **TE TIBI UNA QUÆ ES OMNIA DEA ISIS ARRIUS BALBINUS V. C.** & Saitica altera Inscriptio in templo Minervæ, quam Isin esse Ægyptii aiunt, à Plutarcho, & Pseudo-athenagora relata: *ἐγὼ εἶμι πάν τὸ γαρνός, καὶ ἐν, καὶ ἐσθρόρον. Ego sum omne quod fuit, quod est, quod erit.* Item Apuleius Isidem esse significat rerum naturam, eamque Deorum ac Dearum faciem uniformem appellat, *cujus, inquit, numen unicum multiformi specie, visu vario, nomine multijugo totus veneratur orbis*; tum hanc ipsam esse ait, quam Phryges Deum matrem, Attici Minervam, Cretes Dianam, Siculi Proserpinam, Eleusini Cererem, alii Junonem, alii Bellonam, alii Hecaten, & Nemefin alii indigitant; quæ & in fronte signum Lunæ gerit. Legas item apud Plutarchum Isidem esse naturæ secus muliebre, omnis generationis capax; eandemque à Platone dici nutricem omnia recipientem, & Myrionymum appellari, quod omnimodas formas & species suscipiat. Ita quidem certe nominatur in veteri Inscriptioe. Qua re Dianæ similis est, quæ apud Callimachum à Jove *πολυωνυμίου* postulat & impetrat, ne hac parte ab Apolline superetur: Apollo quippe, isidem ut Moses quem repræsentat, *πολυώνυμος* est. Similiter Veneri multorum Deorum notæ inerant. Quocirca Pantheon, quod ab Agrippa Romæ extructum est, sic dictum fuisse opinatur Dio, quod multorum Deorum formas in Martis & Veneris statuus contineret; quod supra jam monui. Nec aliam ob causam Pantheæ nomen tributum crediderim Drusillæ, postquam diem suum obiit, quam quod ipsius statua ad Veneris speciem fabrefacta in foro collocata est, ut refert idem Dio. Auctor est Porphyrius apud Eusebium, eandem esse Isidem, ac Lunam, & Terram, & Cererem, & Proserpinam. Isidem quidem esse Cererem non semel Herodotus assererat; Tertullianus Cererem Phariam appellat; & spicis redimita exhibetur ab Ovidio & Minutio. Esse Astartem & Opem, Varronis sententia est; esse Terram, Isidori, esse Proserpinam, Plutarchi, ex Archemacho & Heraclide; esse Cererem, Lunam, & Junonem, Diodori; esse stellam Sirium dictam ostendit Inscriptio vetus de Iside, quam refert Diodorus, & quam Calletia extare testatur Adolphus Occo. Gemmæ veteris sculptura, cujus formam Pignorius refert in Tabule expositione, Isidem expressam habet capite cornuto & radiis cincto. Addita est tricuspis virga, cui circumvolutus est anguis, ut Moses conjugem esse appareat, qui sub imagine Serapidis isidem notis insignitus est in altera gemma à Pignorio isidem exhibita, de qua supra dixi. Quinetiam notat Ovidius Annam Perennam ab aliquibus existimari esse Io, ab aliis Lunam, Themis à nonnullis. Addo & unam videri Deam ac eandem, omnes eas quas hoc disticho Varro complexus est:

*Ted Anna Peranna, Panda, te Lato, Pales,
Nerienes, Minerva, Fortuna, ac Ceres.*

Empandam quidem esse Cererem putat Ælius apud Varronem, Vides ergo confundi Astartem, Cybelen, Venerem, Minervam, Lunam, Dianam, Hecaten, Parcas, Junonem, Cererem, & Isidem. Atqui Astarte Sephora est, Mosis uxor. Ergo Sephora fabulares Deas omnes una complectitur.

*Fabularium
quoque Dea-
rum pleraque
Mariam
Mosis sororem
referunt.*
Diod. lib. 1.
Lactant. lib. 1.
cap. 21.
Euleb. Præp.
lib. 3. cap. 11.
Exod. 15. 20. 21.
Callim. Hymn.
in Dian.

IV. Quemadmodum autem Moses cum fratre Aarone sæpe confunditur, ita Mariam Mosis sororem à Sephora glorie non semper distingui indicat Inscriptio vetus Isidi posita, quam refert Diodorus. Hæc Osiridis, qui Moses est, uxorem & sororem ipsam facit. Eiusdem matrem faciunt Minutius & Lactantius; uxorem, sororem, matrem Eusebius ex Porphyrio. Observavimus præterea, cum Deabus plerisque ad Sephoræ exemplar confictis multa Mariam habere communia; puta cum Cybele, quæ tympanum gerens pingitur; cum de Maria hæc legamus in Exodo: *Sumfit Maria Prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua, egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris, quibus præcinebat.* Ex his tympanistis & saltatricibus, Dei & Israelitarum victoriam in maris littore celebrantibus, factum est ut Dianæ Juppiter apud Callimachum attribuat *ἑξήκοντα χορηδὸς ἀναστροφῶς. Sexaginta saltatrices Oceani filias.* Viis item & portubus Dianam in eodem Hymno præficit Juppiter: *καὶ μὲν ἀργαίης, inquit, Ἐσθ καὶ διμυρίασιν ἑπίσκοπος. Sed & viis ac portubus præficietis.* Viis quidem, quasi hoc munus cum Mercurio fratre, qui Moses est, partita sit; portubus, quod ad maris littus eximium pietatis suæ specimen Maria tripudiis suis & canticis in Dei honorem celebratis ediderit. Mariam item Venerem esse probat Pseudo-orphei Hymnus in Venerem; ubi Bacchi, qui Moses est, comes appellatur, & festis gaudere dicitur; quod Maria tripudiis ac cantibus operam dederit. Hinc etiam Isis, Mariæ perinde ut Sephoræ

PROPOSITIO IV.

Sephoræ effigies, & Ifiaci fistra gerunt, atque hujus etiam instrumenti nota Ægyptus ipsa designata est. Quamobrem Ifaias eam appellat *Terram cymbali alarum*. Cymbalum alarum, Ebraice *על צל כנפים*, significat *cymbalum alatum*: ut, *vas electionis*, *vas electum*; *caro peccati*, *carnem peccatis obnoxiam*; *odor suavitatis*, *odorem suavem*; *Spiritus promissionis*, *Spiritum promissum*; *verbum veritatis*, *verbum verum*; & apud Plautum, *forma amicitatis*, *formam amœnam*. Cymbalum autem alatum, est fistrum: cujus appellationis causam scire licet ex nummis, & marmoribus, quæ fistri formam exhibent. Sistrum formæ est in lateribus rotundæ, in summitatibus acuta. Ex utroque latere eminent crepitacula quaedam, tanquam ala. Manubrium, caudæ, summitas opposita, rostri figuram gerit: totumque sistrum avis speciem quamdam refert. Inde Minutius Felix appellat, *Ad hirundinem sistrum*, hoc est, Sistrum hirundinum, seu hirundinis forma. Pari locutione dixit, *Ad vindemiam ferias*, hoc est, *ferias vindemiales*. Perperam existimarunt Interpretes sic dictum sistrum à Minutius, sonitus hirundini causa: à forma, non à sono id nominis habuit. Perperam quoque Bochartus à Vulgata interpretatione discessit, & *Cymbalum orarum* verti iussit: nam Vulgato Interpreti plane suffragatur Minutius. Sed ad rem. Apertissima imprimis hæc Orphicorum, & ad Mariam exprimentam adeo apposita, ut vix aliis uti potuisset verbis, si laudare ipsam nominatim instituisset:

ἢ τε κ' εὐλιθέων σελῆς ἔδος ἀμφιπολιθεῖς,
 ἢ τε σὺ γ' ἐν πεδίοις, σὺν ἄρμασι χρυσοτέλεισι,
 αἰγῶν ἢ οὐ κατὰ γῆρας ἰερῆς ἰονιμώδεα λουφά,
 ἢ κ' σὺ κνανίους ὄχθους, ἐπὶ πόντον οἰδμεν,
 περπομένη χάλμεις θνητῶν κυλίαισι χορείαις,
 ἢ νύμφαις πέτρῃ κνανώπων ἐν χθονὶ δια
 Συνας ἐπ' αἰγιαλοῖς λαμυρόδενον ἄρμασι κούφοι
 Sive thurifera Syria sedes circumis,
 Sive in campis, cum carribus auro fabricatis,
 Ægypti tenes sacra secunda lavacra,
 Sive in nigris collibus, prope maris fluctus,
 Dilectata gaudes mortalium orbiculatis choreis,
 Vel Nymphis oblectaris nigris oculis habentibus, in terra divina,
 Supra tumulos, in litore arenoso, curru levi.

En tibi illam in Syriæ campis, & pone Ægypti fluenta, & choreas agentem ad maris litus, puellis comitatam. Atque hæc puellæ originem dedisse videntur fabulæ Musarum, quarum & nomen conjecturam nostram confirmat. Nam ut Moses à Græcis quibusdam appellatus est *Μουσαῖος* & *Μούσος*, ita Maria Mosis soror convenienti nomine appellari debuit *Μούσα*, ipsius vero sociæ *Μούσας*. Cujus nominis etymon hæcenus frustra quaesitum est. Par ergo nomen, par & officium; cantus videlicet & tripudia; Eratus præcipue, quæ ἄμους ἀθανάτους πολυτελείας ἔειπεν. *Hymnos immortales jucundos invenit*, ut est in veteri Epigrammate: quo munere præcipue nobilitata est Maria. Roborantur ista Diodori testimonio, qui Musas fuisse docet virgines Ægyptias, Musica peritas, Osiridis sive Bacchi socias. Atque hic propterea dicitur *μουσηγέτις*, perinde ut Apollo. Panem quoque Musarum ductorem fingi observavimus. Hi autem Mosem dissimulant.

V. Atenim, dices, si Astarte Luna est, Sol Osiris, & Adonis, & Bacchus, Diique ac Deæ omnes quos diximus, quorsum illam ad Sephoram, hos ad Mosem referre satagimus? Nempe postquam à vero deflexerunt homines, in multiplices errorum anfractus delapsi fabulas fabulis congesserunt. Plurimum vero ipsis placuisse comperio, uni eidemque fictitiæ personæ diversas adjungere significationes; & alias quidem *φουσκίς*, aliam *ἰσοεικίς*, quod sæpe jam monui. Sic Jovis nomine, Planetam ita dictam, & summam etiam aëris regionem *φουσκίς*, tum & Cretensium regem, & Hammonem præterea sive Chamum Noachi filium *ἰσοεικίς* designabant. Osiridis appellatione, Sol & Nilus *φουσκίς*, Iapetum *ἰσοεικίς*: Saturni nomen, Planetarum omnium supremo & Noacho; illud Vulcani, igni & Tubalcaino tributum est. Janus ille bifrons annum vertentem & in se sua per vestigia redeuntem, atque item Solem notabat *φουσκίς*, Mosem & Noachum *ἰσοεικίς*. Similiter igitur, quæ stellis, aut elementis, aliisve rebus naturalibus Veteres accommodaverunt nomina, eadem Mosis, Historicorum monumentis & hominum memoria celeberrimo, ejusque uxori Sephoræ, aut forori Mariæ indiderunt.

VI. Cum demonstratum sit Græcicos Deos, ex ipsa Mosis persona larvata, & ascitio habitu contecta provenisse, nunc probare aggredior ex Mosis scriptioni-

Ifa. 18. c.

Plaut. Milit. 4.
 4. 36.
 Grut. Inscript.
 pag. 82.

Boch. Phaleg.
 libr. 4. cap. 2.

Diod. libr. 2.

Uni, eidemque fabulari personæ sunt diverse significationes; & alia quædam φουσκί, alia ἰσοεικί.

Fabularis historia Græco-

Q

filium sonat. Mars præterea bellorum Deus eundem Nemrodum exhibet, qui *cæpit esse potens in terra, & erat robustus venator coram Domino*. Nemrodus autem, *cujus Babylon regni principium fuit*, is est, ut dixi, Belus Babylonici imperii conditor, quem *εὐράλιος*, hoc est Martem Histæus, scriptor pervetus, apud Josephum appellat. Huius quoque filium Ninum bella finitimis primum intulisse memorat Trogus: sive filio patris gesta posterius tribuerint, sive vicissim quæ filii erant adscripterint patri. Aliis placet Marte exprimi Thurram Nini successorem, virum bellis deditum, & armorum laudibus insignem. Ad hæc existimant nonnulli, & argumentis haudquaquam inutilibus approbant Nemrodum esse Bacchum; Magog Prometheum, Chanaan, qui fuit *seruus seruatorum fratribus suis*, Mercurium Jovis ministrum & nuntium. Mirabitur quod hicaliquis nos ex una persona Nemrodi plures Deos fecisse, Saturnum, & Martem, & Bacchum: & in unum itidem Deum, puta Bacchum, plures personas, puta Noachi, & Nemrodi, & Mosis contulisse. Nempe, ut unica veritatis via est, plures erroris, multi fuerunt apud Græcos fabularum artifices, qui confusa de Diis suis ac pugnantia senserunt; multorumque hominum gesta tribuerunt uni, vel acta unius in plures partiti sunt; omnia vero, vel pleraque certe ex Codicibus sacris hauserunt, ac præcipue ex Pentateucho Mosis, quem perpetuum Theologiæ suæ ac Mythologiæ fontem habuerunt. Sed pergamus ad reliqua. Aditum illum Domini ad Abrahamum, cum ei pro tabernaculi foribus sedenti in convalle Mambre tres viri apparuerunt, à quibus apud se liberaliter acceptis filii promissionem, pietatis præmium tulit, Græci Fabulatores adumbrarunt figmento Orionis, *cujus ortum Hyrico improli, à quo benigne excepti fuerant hospicio Dii tres, Juppiter, Neptunus, & Mercurius, concesserunt*. Aditus quoque ille Jovis & Mercurii ad Philemonem & Baucida, à quibus comiter habiti, humanitatis mercedem utrique rependerunt, Angelorum duorum accessum ad Lot & uxorem videtur significare: nam & his & illis patria educis, & in tuto collocatis, popularium, vicinarumque gentium impietatem ulti sunt, illic Dii, hic Angeli, & totam regionem stagnum effecerunt. Ex Græcis & Latinis Scriptoribus intelligere licet cognitum illis fuisse Sodomiticum interitum. Quod pertinet ad statuam salis in quam mutata est uxor Loti, non ex libris solum Mosis, sed ex ipsa re cognitam habere potuerunt Veteres; si modo Josepho habenda fides est, qui eam suis narrat extitisse temporibus; eamque hodie superesse affirmant qui has oras adierunt. Fides sit penes ipsos. Lapis à Jacobo erectus in titulum, & dictus Bethel, originem dedit fabulæ Bætyliorum, qui lapides animati fuerunt, & à Cælo excogitati, si quid credimus Philoni Byblio hæc ex Sanchoniathone differenti. Hoc deinde nomen à Græcis tributum est lapidibus, quos Saturno vorandos Rhea objecit, & lapidibus quibusdam sacris, quos Vivos appellabant, ut ex Damascio, Hefychio, Erymologo, Lampridio, aliisque discere licet. Ex eo quod sui à tergo videndi facultatem Mosis concessit Deus, à fronte non item; inde inolita apud Græcos, aliasque gentes opinio, Deos videri aduersos nolle, nec nisi abeuntes & excedentes à tergo agnosci: quod pluribus locis Poëtæ testantur. Hinc averfa Jovis statua Callimachi Epigrammate celebrata. Columna illa dux Ebraeorum in deserto, noctu ignea, nubila interdiu, locum habuit in Delphico templo, & in Bacchi mysteriis, ut supra notavi. Ex virga Mosis orta est, non mirifica solum Mercurii virga, de qua multa jam diximus, sed & illa Palladis, qua Ulyssis figuram sapius mutatam canit Homerus, & de qua librum scripserat Antisthenes Cynicus, Laërtio teste; & illa quoque Circes, qua Ulyssis focis novam figuram saga hæc induit. Atque hinc porro abuit in proverbium Virgula divina, quæ res omnes ex voto suppeditare fingebatur. Elicitam fuisse aquam è rupe cuspede percussa ab Atalanta, & à Jano, perinde ut à Mose, Mythiciarrant. Quod Israëlitarum victimæ flammis de cælo lapsis non semel consumptæ sint, hinc adductus est Servius ut talia scriberet: *Apud majores, ara non incendebatur, sed ignem divinum precibus eliciebant, qui incendebat altaria*. Hinc & Plinius tradit, *In Salentino oppidò Egnatia, imposito ligno in saxum quoddam ibi sacrum, protinus flammam existere*. Cum ergo in itinere Brundusino Egnatiam pervenisset Horatius, municipes hoc prodigium apud se fieri solitum jactantes derisit: *Credat Judæus Apella*, inquit, *Non ego*. Idem de igne suo jactasse Eleos refert Pausanias; idem de suo jactat Pharmaceutria Virgilio: idem de Erycinorum igne legimus apud Ælianum, de illo Chaldæorum apud Ammianum. Ignis ad altaria perpetuo ardentis usum apud tot gentes receptum, ex Mosis mandato provenisse supra verissime docui. Enacæi, sive filii Enac, qui tantum terrorem intulerunt Israëlitis, homines gigantei roboris & stature; Inachidis nomen & originem dederunt, juxta quorundam sententiam. Convenit certe inter eruditos ex illorum nomine factam vocem *άναξ*, qua reges & principes Græci appellant. Indidem *άναξ* dicti Castor & Pollux, viri corporis robore & animi fortitudine præstantes.

Gen. 10. 8. 9. 10.

Joseph. Antiq. libr. 1. cap. 5. Trog. Just. libr. 1.

Gen. 9. 24.

Joseph. Antiq. libr. 1. cap. 22.

Phil. Bibl. apud Euseb. Præp. Evang. libr. 1. cap. 10. Damasc. apud Phot. Tm. 242. Hefych. & Erym. mol. in *βαιτυλιαις*. Lamprid. Hellog. cap. 7. Callim. in Epigra. & Poëm. Vet. Pithoci.Serv. in *En. 11.*

Plin. libr. 2. cap. 107.

Horat. Serm. libr. 1. Sat. 5. Paus. Eliac. 1. Ælian. Hist. Anim. libr. 10. cap. 50. Amm. libr. 23.

Ex Josephi Patriarchæ historia heræ suæ concubitus aspernati, expressæ sunt Bellero-
phontis, Hebræi, Tanis, Myrtili, Pelei, Hippolyti & Cncmonis fabulæ, qui cum Stheno-
bocæ, Damaspides, Peribocæ, Hippodamia, Hippolytes, Phædræ & Demanetes amores
sprevissent, ab impuris mulieribus apud viros tentatæ suæ pudicitia accusati, in maxima
pericula inciderunt; quidam etiam tristissimam mortem oppetierunt. Eamdem habet
originem similis Myeni casus, quem refert Plutarchus in libello De fluminibus.

Plut. de Rom.
in Lyconia.

Dicat aliquis harum rerum famam, non ex Mosaicis scriptionibus, sed vulgi ser-
monibus traditam, & continua successione per multas ætates propagatam, ad Græcos
pervenisse, vel ex aliorum librorum lectione ipsos hausisse. Nec inficias ivero aliquam,
si forte, Mythologiæ partem sic extitisse: neque id contendo sane, ex uno Mosis volu-
mine fuisse petatum, quidquid nobis Mythici obrulerunt. Nonnulla ipsis subministra-
runt Ægyptii, fabulosa gens, quorum figmentis nova sua addentes Græci eo prove-
xerunt, ut in tam diversa commenta velut membratim discripta veritas vix recolligi
& uni formæ reddi possit. Hoc tantum mihi credi velim, & ad rem quam probo sa-
tis est, si non omnia, at plurima certe à Mose Græcos summissæ. Non enim res tan-
tum ab eo descriptas, sed ipsa ejus verba fabulas sexcentas peperisse, cum alii obser-
varunt, tum maxime Samuel Bochartus, homo literariis laudibus abundans, in ple-
risque locis locupletissimi de Geographia sacra operis. Velut ex celebri illo Jacobi de

Gen. 49. 10, &
seq.

Justin. Apolog.
2. & Dial. cum
Tryph.
Boch. in Chan.
libr. 1. cap. 18.

Christo vaticinio: *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat
Messias, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium: ligans ad vineam pullum suum, &
ad vitem asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine urve pallium suum.
Pulciores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores.* Justinus martyr non uno
loco hæc ad Bacchum Dæmones retulisse ait. At hinc potius detortam esse Sileni fa-
bulam solerter & acute vidit eruditus ille vir, ex dictione quippe שׂוּיָה, quam Chri-
sto illic tribuit Jacobus Patriarcha, excusum esse Sileni nomen, & asino vinctum fingi
Silenum, & comitem Bacchi, & venas semper infatam vino, & lacte pastum. Pluri-
ma ejusmodi reperias in hoc sacra & profana antiquitatis penu, quæ non res solum
à Mose traditas, sed voces etiam ab eo usurpatas mendacem Græciam adulterasse, &
anilibus fabulis deformasse manifesto indicant. Unde Pentareuchi veritas, antiquitas,
& auctoritas præclare statuuntur.

Geographica
à Mose in
Genesis obiter
tradita. Scri-
ptoris ac
Scriptionis
vetustatem
indicant.

VII. Idem egregie illustravit hoc opere Geographica Genesios, quæ quamvis
Mosi velut aliud agenti exciderint, sunt tamen ejusmodi, ut antiquissimarum natio-
num contineant origines, & Auctoris ipsius vetustatem ac studium veritatis unice de-
monstrent: quippe qui ea tradat, quæ cum extantibus apud singulas gentes anti-
quitatis argumentis mirifice consentiunt; & præcis ac præcipuæ auctoritatis Scrip-
toribus cum super hoc argumento, tum super aliis plerisque rebus, multa de suo videatur
suppeditasse, ab iis ipse nihil omnino accepit. Plurima de Geographicis Mosis dis-
seruerat Josephus in Archæologia: nonnulla quoque singularis eruditionis congesterat
Hugo Grotius; sed omnem demum funditus materiam Bochartus exhaustit. Post tam am-
plam messam, superesset tamen quælibetque spicilegio locus: sed hæc sunt alterius loci.

CAPUT UNDECIMUM.

- I. *Ex Mosis libris complures manarunt variarum gentium leges, ritus, ac
historia: II. præcipue vero Græcorum; III. atque in his maxime
Atheniensium: IV. tum & Romanorum.*

Ex Mosis li-
bris complu-
res manarunt
variarum
gentium le-
ges, ritus, ac
historia:

I. **E**ST præterea in vetustissimis præscarum gentium legibus, ritibus, & quibus-
dam etiam historiis, ac dividendorum temporum ratione, certissimum an-
tiquitatis Mosaicæ operis, unde hæc petita sunt, indicium. Suam sibi tractationem,
suum volumen postularet ea materies, si quis eam pro merito ac dignitate persequi
veller. Quæ quoniam multorum jam exercuit operam ac studium, & nonnulla ad eam
causam pertinentia obiter attigimus supra, cum de Phœnicibus, Indis, Persis, Ægy-
ptiis, & Americanis ageremus; nunc nobis summa reliquorum quæ supersunt capi-
ta perstrinxisse sufficiat, & quædam aliis non observata adjecisse. Ac primum ad In-
dos & Persas quod attinet, præter ritus ipsorum, quos cum Mosaicis cognationem
habere deprehendimus, servatur à quibusdam ex illis, nec non & à Tartaris Iberiam
& Albaniam incolentibus, Mosaicæ ea lex, qua fratris absque liberis defuncti uxorem
frater ducere tenetur, & suscipere semen fratris sui. Gallorum Syrorum Hierapolitani
Dei Syria Templi ministeria obeuntium ritus quosdam Mosaicis valde consentaneos

Deut. 25. 5.